

ԻՐԱՆԻԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ, Բանտայի կղզւոյն նախորդ համարակալ Շաքիր էֆենտին պատերազմական ատենին քարտուղար անուանեցաւ:

Պատերազմական ատենին քարտուղար Ահմետ էֆենտին պատերազմի գրան թղթակցութեան գրասենեակին վերակայու անուանեցաւ:

Պրուսայի նախորդ համարակալ Շաքիր էֆենտին Պոստայի համարակալ և սեղանի գաւառական ժողովոյն անդամ անուանեցաւ:

Գարձեալ ամսոյ 5ին՝ Կասիկին մեծ եպարքոս բարձրագատիւ Ալի փաշան Օմիւռնիոյ ընդհանուր կառավարիչ անուանեցաւ փոխանակ Բեա մի փաշային:

Այս ընտրութիւնը մեծ և հազուադիւր բարեբաղդութիւն մըն է Օմիւռնիոյ համար, որ բնաւ չէ ունեցած և երբէք չի պիտի ունենայ բարձրագատիւ Ալի փաշային նման քնտիր կառավարիչ մը, որուն բազմութիւ երեւելի բարեմասնութիւնները ամենուրեւ ծանօթ են: Այսպիսի ընտրութիւն մը՝ առատագութիւն Կասիկային այս գեղեցիկ և հարուստ գաւառին համար ունեցած խնամոյցը ապա յոյս է:

Գարձեալ հետեւեալ օրը՝ Սիկե առաջ Բիսի (Պագրղ) կրղզւոյն տեղակալ Մահմուտ Պիլիզ էֆենտին Ալի փաշայի տեղակալ անուանեցաւ:

Ազատ ընտանիքի Կրտեքի տեղակալ անուանեցաւ:

Չորրորդ հրովարտակալ մըն ալ այսօր:

Տեսութեւ պաշտօնաւան խորհրդոյ ատենին անգամ շտաան Պէլլէ թիթի (Կրտեքի մէջ) տեղակալ անուանեցաւ վերայիշեալ պաշտօնն ալ վրան ունենայի:

Թեոազանիկէն գեկտեմբեր 31 թուով հետեւեալ յաջող լուրերը տեղւոյս Կաղզիական խորհուրդ լրագրին կը գրեն Կարաաղի պատերազմին վերայ:

Կեկտեմբեր 25 թուով ներսի գաւառներէն մեզի լուր տուող գրիւրը կը ծանուցանեն, թէ Կայսերական զօրքերը յապեօքի բերդը ետ առնելէն և բանի մը մասնական յաղթութիւններ ընելէ ետև, գարատազի ներս իրենց գաւառաբարոնի դիտաւորութիւններուն յաջողէն յայտնին կարեցին: Կատարեալ վճատութիւն

մը տիրեց այս ապստամբներուն վրայ և արդէն կերելի, որ շատ չի բշեր բռնորովին կը նուաճին: Կայսերական զօրքերը երկու բանակ բաժնուած են Խօմեր փաշային հրամանատարութեան տակը: մեկը Շարուայի մէջ է և միւրը Ալիանիոյ Տիւրանձօ գաւառին մէջ: Պատերազմական գործողութիւնները այս երկու տեղերէն կ'ուղղուին ապստամբներուն դէմ:

Երեկ ներսի գաւառներէն եկող ծանադարձորդները կը ծանուցանեն, թէ 200 գործառայի բռնուած թեւ սաղմնիկէ կուգան, և ասից Կասան գլխուղօրս պիտի խրկուին: Կարձեալ այն նամակին մէջ կը կարգանք:

Կատարուելէ հրամանաւ 5000 թեոազանիկէն գրիւ կամ 20.000 կրտանդնուղօրս գրիւ յորեն ծախու առնուեցաւ հոս, և քիչ օրէն նաւով Տիւրանձօ պիտի խրկուի: Երկու վաճառականի նաւ վարձուեցան այս յորեն տանելու համար, մեկը օսմանցի և միւրը գաղղիացի: Կայսերական զօրքերու հետեւեալ շրջաբերականը կը հրատարակեն:

Կ. Պոլս, 27 դեկտ. 1852

Կայսերական տերութեան կառավարութիւնը՝ Կատանդնուղօրս գրամանակին հաշիւներուն տեւուելիք վճար ըլլալով, պատիւ կը համարիր ծառայողները, որ պատեհեանա մեր գործը այս հաշիւները տեսնել պիտի ըլլայ: Երկրորդութեան մէջ գտնուած գրամանակին փոխանակողները որոց գուժար վեց ամս առաջ մեկ միլիոն ու կէս լիւր սթիւկի կը հասնէր (350 հազար ֆուլ), հիմա գրեթէ 400 հազար լիւր է, և ասոնց աւելորդ վճարուելուն հիմնով պատճառով պատրաստուած են Բ. Կրտեքի և մարաղազի մէջ բնակող հինգ վաճառականներու մէջ կ'ըզմարտանակուին մը:

Ուստի մեր անդրեւութեան պաշտօնը ընցած ըլլալով, ընդունեցէք Պարտ. . . մեր յատուկ շնորհակալութիւնը մը միշտ մեզի յուրացած վատանութեանը համար, մասնաւորապէս այն դժուար և վաճառարար պարագաներուն մէջ, որ անցուցին:

Պատիւ կը համարիր մեզի ձեզ պղծունէլ խորին յարգանքով:

Մեծազօր տերութեան գաւառներուն բարօրութեանը և հանգստութեանը համար կայսերական բարեխնամ կառավարութեան ըրած նոր տընորէնութիւններուն վրայ (տես Մ. Կի թիւ 49), կայսերական հրովարտակի խրկուեցաւ գաւառայ կուսակալներուն:

Այս հրովարտակը, որ մեր բարեացարտ առատագութիւն Կասիկային իւր հպատակացը վրայ ունեցած ամբառ խնամոյցը նոր արագոյց մըն է, անհրաժեշտ պարտաւորութիւն կը հաւարարէ մեզի յետագայ թերթերուս մէջ հրատարակելով մեր սիրելի ազգայնոց հարգողէլ, որնոր այս անգամ չի կրցանք երկար ըլլալուն համար:

Կայնոց հարգողէլ, որնոր այս անգամ չի կրցանք երկար ըլլալուն համար:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՂՂԻԱ: Կեկտեմբեր 16/28 Ին կայսեր հրովարտակալը ձերակուտին նիստերը շարունակեց:

Կայսերական գերդատանին յատկացած 1.500.000 ֆրանք ստանկին մեկ միլիոնը Ժեոազանի Պոստաթ իշխանին պիտի տրուի, 300.000 ը անոր սրբւոյն և 200.000 ը Սաթիլա իշխանու հոյն: Կայսերական գերդատանին սրբւոյն գաւառը համար դեռ բան մը չի սրբուեցաւ:

Կայսերական հրովարտակալ Պ. Թոօրօն ձերակուտի նախագահ և Պ. Պատօշ տէրութեան խորհրդոյ ատենին նախագահ անուանեցան:

Մահապիկ Կարօզնի Կ. կայսեր հրովարտակը, որով իր Ժեոազանի Պոստաթ հօրեղայրը և անոր սերունդը կայսերութեան ժառանգ կը հրատարակէ:

Մեր հարօշն Գ. Շորհիւն ստանուց և աղջկին կամը կայսր գաղղացոց, ներկայից և ապագայից ամենայն ուղջն:

Ըստ 4 յօդուածոց ձերակուտակին վճարն որ 7 նոյնմիւրի, վաւերացող նոյն ամսոյ 21 Ին և 22 Ին ժողովրդեան վճարովը՝ սրուն համաձայն մեզի կ'ընայ որչէլ ձերակուտին խրկուած հրովարտակ մը կայսերական ատենին յաջորդութեան կարգը Պոստաթի գերդատանին մէջ, երբոր մեր անգլի գծով, օրինաւոր կամ որչէլ ժառանգ մը չի թողուց:

Յուստով միտգամայն, որ կարող կ'ըլլանք ժողովրդեան փոփոքը կատարելու և ատուածային աջնի հովանաւորութեամբ ամենամալով ուղի ժառանգներ թողուլ:

Բայց չուղիւր, որ Կատուոյ շնորհիւ և ազգային կամը հաստատուած կայսերական աթոռը պարտաւ մնայ յաջորդ մը ընտրելուս համար:

Վճարեցինք և կը վճարենք հետեւեալը:

ՅՕԴՈՒՍԸ Ա. Երբոր մեր անգլի օրինաւոր կամ որչէլ ժառանգ մը չի թողուց, մեր ամենաիրիկ հօրեղայրը Ժեոազանի Պոստաթ և անոր ամուսին կատարելէ վերջինսերիկ իշխանակէն ծնեալ ուղիւ, բնական և օրինաւոր գաւիկը արուէ արու, անբնականութեան կարգաւ և միշտ կանոնը գուր հանելով, մեզ յաջորդելու իրաւունք պիտի ունենան:

ՅՕԴՈՒ Բ: Ներկայ հրովարտակը, տերութեան կրկնը վաւերացած, ձերակուտին պիտի տարուի տերութեան պաշտօնին ձեռքը, որ անոր գլխուն տրուել մէջ պահուի:

Կարտեալի պաշտան թիւղրիկ: 18 դեկտ. 1852

Վեճիքայի Կասիկայի իշխանի լրագրողը կը ստէ, թէ Կաղզիոյ իրիւր երեւելի մարդոց մէջ քանի մը ժամանակու հասարակ վարձակալներ կ'ընեն, և այս խնամարձ վեճակէն մեծնալով՝ միջեւ տերութի կառավարելու և գաղղիացոց պէս մեծ ազգայնոց ըլլանք ամեն բանի համար և ամեն տեղ:

Թէ երեսանց՝ այլ հիմամբ, թէ թէ անոր մեկ կողմէն, այլ ամեն կողմէն, չէ թէ անոր մեկ հաւանական կիցը (նեղիձէ) այլ անոր ամեն հասարակ հետեւանցը նկատմամբ:

Կարձեալ Կասիկայի իշխանի լրագրողը մը գործի չի գրիւր, առանց նախ անոր ամեն միջոցները ստորադաստերու և ապահովներու, անոր ամեն փոփոխութեանցը, ամեն պարագաներուն, ամեն արկածներուն և ամեն անցքերուն համար:

Պարձարութիւն: Որ և է գործի մէջ միշտ ուղիղիցը որ ամեն բան ազլուուս յայտնի երեւայ, շօշափելի ըլլայ մեր զգայարաւ նայը:

Կարգ: Ամեն բանի մէջ կանոն պահեցինք, ամեն բան իր

կարգին (նեօպէթիլէ), իր տեղին, իր ժամանակին, սուանց խառնակութեան, սուանց արգելքի և սուանց դայի շիւթութեան:

Խոհեմութիւն: Մեր միշտ վտանգաւոր գործերէն վախեցանք: Առաւել արդէ է քիչ և ապահով վատարկիլ, քիչ և յաճախ, քիչ և ամեն բանի վրայ:

Համբերութիւն: Թէ որ արդէ գուշակութիւնը տակ սխառ գործքեր դժուարութեանց մէջ ինչային, նախատեսութիւն ընելու անհնար եղած պարագաներու պատճառաւ, միշտ համբերութե կը դարձանք նոր պարագաներուն, որ զանոնք պիտի արդէ ընենք: Մեր կանոններուն մէկն ալ ժամանակին վրայ բռնութիւն չընել էր:

Խոստովութիւն: Ամենաութիւնը (խաղը ընել) գործքի մէջ անվարելու է: Կրտուներ իրաւունքն է: Կանոնը կանոնն է: Կրտուանց վրայ հիմն ալ աւելարական օրէնքէն գուրս ակնաւորութիւն չըլլար: Եւ այս եր կանոնը՝ որ միշտ մեր գործածեցինք մեզի համար և մեզի դէմ ալ՝ երբոր տեղի ունենար:

Սիրտութիւն: Մեր անիկայ միշտ ամեն բանէն վեր գրիւր: անիկայ առուաւորին շատուածն է, որ միշտ պաշտօնիցը և սր մեր ընծայած յարգութեանը մեծարանցը փոխարէն մեզի հարկաբաղարար կը հաստց մեզի խրկած վճարուածութեամբը:

Չարտարութիւն: Տուն մը չի կայ, որուն վարձուցը սակը մերինն չափ չափաւոր ըլլայ: ճիշդ, արդար, ճշմարտապէս չափաւոր էնը, եմք, և միշտ պիտի ըլլանք ամեն բանի համար և ամեն տեղ:

Կասիկայի իշխանի Կայսերական գերդատանի զարուսակ և յայտնի գործադրու իր ցոյց տուաւ, որ մեզի հետ գործք տեսնողը ապահովութե մէջ էր, և թէ մեզի գործք մը յանձնելէն ետև կրնայ հանգիստ ընանալ: Ուստի ամեն կողմէն ալ մեզի գործ և կաւ, մեծեր, միջակներ, պղծախիկներ, մեծերէն, միջակներէն պղծախիկներէն. թագաւորնեքէն, իշխաններէն և չափաւոր քաղաքացիներէն. միջինաւորներէն և վար հարուստներէն: Բասն ալ չօգտեր զանոնք պարտաւորող տուարները (տեֆթեր) կրկնու:

Վերը ըսի, որ հօրս մեռնելէն ետև, ամեն մեկերին կան երեւելի քաղաքներուն

գիւ մը պարձանք ըլլալու ամենաբարձր աստիճանը հասնելն: Պ. Թոօրօն, Կաղզիոյ ձերակուտին նոր նախագահը մանկածութիւն կ'ընէր Կասիկայ-Սուսաղէի մէջ: Պ. Տըլանկը Կասիկայի հանգին մէջ: Կարուս ամենամեծ պարձանքներէն երկուրը Պ. Կիզը և Պ. Թիլէս, նոյնպէս Պ. Մաւա 1848 խաչմանադրական ժողովոյն նախագահը և Պ. Սիլէլը ար Պուսթ երեւելի փաստաբան և միտնդամայն ճարտարասօսը այս խնամարձ պաշտօնը վարած են:

Արձար գեկտեմբեր 19/31: Կոր պաշտօնիցը ընտրութիւնը բողոքովն ըմբոստ: Մահապիկ անուանին:

Կարտեքի կամը գանձուց պաշտօնեայ, նախագահ:

Կոր կրէնուօրթ ատենադպիր:

Պ. Կասիկայի տերութեան քարտուղար:

Կոր Ղօն Բըրը արտաքին գործոց:

Կոր Սաթիլաթըն ներքին գործոց:

Կրէնիկ կամ խորհրդոյ նախագահ:

Սըր Ղէյմս Կրահամ՝ ծովակալութեան:

Մարտի Գուրա՝ կնքագահ:

Պ. Հերպըրթ՝ պատերազմի:

Սըր Չարլզ Վուս՝ Հնդկաստանի գործոց:

Սըր Ուիլիամ Սթրուօրթ՝ անասնոց և հասարակաց շինուածոց:

Կասիկայի իշխանի Վարքիլը ալ պաշտօնից ժողովոյն անգամ անուանեցաւ ամեն պաշտօնի:

Կոր պաշտօնեաները գեկտեմբեր 16/28 խորհրդարաններուն ներկայացան: Հասարակաց խորհրդարանին մէջ բան մը չի խօսուեցաւ, իսկ լուր տերուն խորհրդարանին մէջ, Կարտեքի նի կամը իւր բանեղիք ընթացքը և կառավարութեան պաշտօնի մէջ միտնելուն պատճառները բացատրեց: Կոր իր ընթացքը պիտի ըլլայ, Սըր Ռօպերթ Ռիլը սկզբունքները յատուկ ամեն տերութեանց հետ բարեկամութիւն և միտնդամայն տերութեան ապահովութեանը վերաբերեալ միջոցները աւելցնել:

Վրաստանի կողման գլուխներուն հետ միտնելուն վրայ խօսելով՝ Կոր Կարտեքի լուր տուաւ, թէ ժամանակը եկած էր, որ ալ հինուց մտացած Ռիլի կողմէն անուանու կուտններուն տեղի չի կախուի, որով հետև այս անուանները նշանակութիւն չունին այսուհետև:

Կոր Ղօն Բըրը ալ զննքը ընտրուց

մէջ հաստատուեցանք և թէ տակաւին սուներինս մէջ և միւսի մնաց:

Ղեկավարութեանը մեր մէջ եղաւ. կատարեալ հաւասարութիւնն ալ նոյնպէս մեր մէջ կատարուեցաւ: Հասարակաց անուանուեցաւ մեզինս, և առաջադրութիւն մը իր կատարելու, մինչեւ որ նախ ամենը չի ընենք, չուսանին ու չի հաճին:

Այս տասնկողմէ, որ մերք միտարան է մը, որ մեր կարող ենք հինգ խորհրդ հաստատուն ընկերութեամբը, որ մեր կը ծանօթանանք առեւտրական հօրիցնին տակը անցած բողոք բաներուն հինգ գլխաւոր կողմերը տրուած հինգ դիտարաններուն միջոցաւ. որ մեր գործարար եմք, ինչու որ, մեզ մէ բան մը չ'աղապար, հինգ տանք բողոք միջոցները, բողոք

